

Verejné financie ako stimulant rastu kapitálu spoločnosti

Seminárna práca

Radúz Morsztýn

Financie a mena – MB300

Ing. Daniela Maťovčíková

29.5.2009

Obsah

Abstrakt	3
1. Faktory ovplyvňujúce rozvoj spoločnosti	4
2. EÚ, ľudský potenciál a braindrain	6
3. Sekundárne oblasti	7
4. Budúcnosť	8
5. Záver	9
Bibliografia.....	10

Abstrakt

Keďže má alokácia verejných financií priamu súvislosť s budovaním kapitálu spoločnosti, ktorý zabezpečí ekonomicko-sociálny rast v budúcich obdobiach, je nevyhnutné aby nastavenie fiškálnej politiky zabezpečilo vhodné prostredie pre rozvoj krajiny. Táto práca pojednáva o tých verejných statkoch, ktoré majú súvislosť s týmto rozvojom a sleduje zvolené ukazovatele pre zhodnotenie tendencie Slovenska sledovať európsku orientáciu na budovanie trvalo udržateľnej znalostnej ekonomiky.

1. Faktory ovplyvňujúce rozvoj spoločnosti

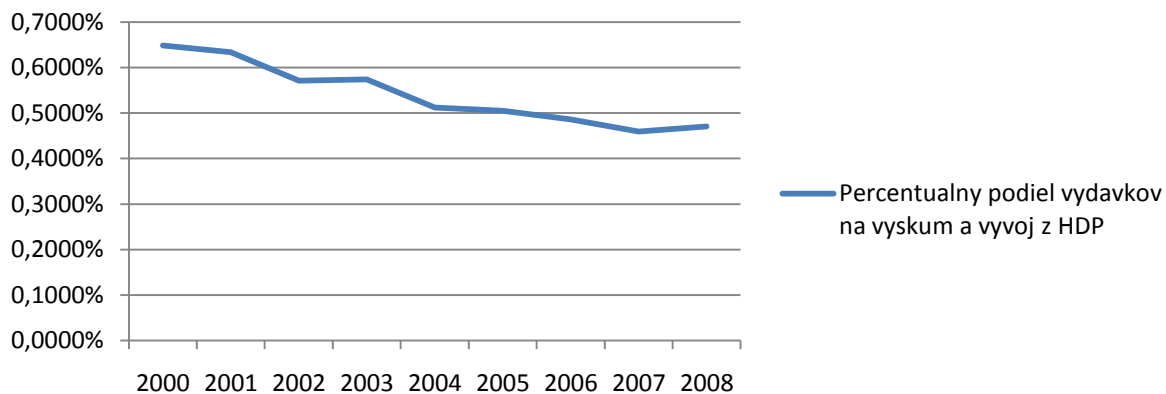
Porozumenie efektu verejného financovania aktivít pre rozvoj spoločnosti je závislé od porozumenia efektov, ktoré tento rozvoj podporujú alebo naopak utlmujú. Prvá časť tejto práce teda skúma tieto faktory a aplikuje finančné hladisko tak, aby nastavila zrkadlo tvorcom rozpočtov. To napomôže ďalšiemu rozvinutiu pojednania, ktoré má za cieľ zodpovedať na otázku, či je distribúcia a zameranie verejných financií efektívne.

Úroveň vzdelávacích inštitúcií, zdravotnej starostlivosti, infraštruktúry, výskumu a vývoja a orientácia na manažment externalít pre zabezpečenie environmentálnych štandardov sú verejné statky (BOZEMAN, 2007), ktoré spolu s dostatkom voľného a dostupného kapitálu a vysokou mierou zamestnanosti stimulujú rozvoj spoločnosti.

V Európskej únii panuje konsenzus o potrebe rozvoja znalostnej ekonomiky pre zabezpečenie trvalo udržateľného ekonomického a sociálneho rozvoja spoločnosti, ktorý priamo závisí od úrovne podpory zmienených verejných statkov štátom, teda alokáciou verejných financií. Zámer budovať znalostnú ekonomiku predstavitelia Európskej únie deklarovali prijatím lisabonskej stratégie v roku 2000 a následne jej rozvinutím programom Európa 2020 v roku 2010. Je zrejmé, že oba programy nastavujú rámec, ktorý má byť adoptovaný členskými štátmi a vhodne implementovaný na tejto úrovni. Zámer Slovenska podieľať sa na prechode spoločnosti z informačného veku do veku znalostí musí byť reflektovaný alokáciou verejných financií pre podporu vývoja a výskumu, ako aj zavádzaním takých legislaívnych úprav, ktoré napomôžu smerovaniu privátneho sektora zvoleným smerom. Stimulácia spoločnosti je tak jednou z priorit, s ktorou by sa mala vláda SR stotožniť a prijať tak cieľ Európskej únie za vlastný.

Sledovaním vybraných ukazovateľov je možné analyzovať tendenciu verejného sektoru prispievať k diskutovanej problematike a tak táto práca poskytuje pohľad na pomer alokovaných finančných prostriedkov pre vývoj a výskum ku hrubému domácomu produktu ako zrkadlo orientácie Slovenskej republiky na základňu znalostnej ekonomiky, teda technológie a inováciu.

Pomer výdavkov na vývoj a výskum ku HDP Slovenska medzi rokmi 2000 a 2008

Graf 1: Pomer výdavkov na vývoj a výskum ku HDP SR medzi rokmi 2000 a 2008

Zdroj údajov: (Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2009)

Ako je možné vydiť z vyššie zobrazeného grafu, tendencia poukazuje na nízku úroveň stimulácie tejto oblasti činností, keďže vykazuje medziročný pokles o viac ako 4 percentuálne body. Výskum a vývoj, ako prototyp oblastí, ktorých rentabilita je závislá od skúmanej oblasti, sa teda nestretávajú s takou pozornosťou tvorcov rozpočtov, ktorá by zodpovedala prioritám Európskej únie.

2. EÚ, ľudský potenciál a braindrain

Voľný trh v rámci EÚ znamená presun ľudského kapitálu, čo priamo ovplyvňuje budúcnosť Slovenska ako člena Únie. S ohľadom na informácie spracované v predchádzajúcej kapitole tejto práce je teda zmysluplné uvažovať o dopade nízkej podpory verejných statkov vládou SR na odsun ľudského kapitálu, ako aj na využívanie ľudského potenciálu. Jeden z pilierov Únie zabezpečuje jej obyvateľom možnosť voľného pohybu a ak Slovensko nedokáže vytvoriť také prostredie, ktoré bude fixovať ľudské zdroje na jeho území, môže to mať priamy dopad na jeho schopnosť udržovať úroveň rastu ekonomiky.

Práve pre zníženie rozdielov medzi rozvinutými časťami EÚ a ich protikladmi poskytujú prostriedky z rozpočtu EÚ možnosť spolufinancovať tieto kľúčové oblasti.

Kapitola štátneho rozpočtu	Prostriedky z rozpočtu EÚ
Ministerstvo financií SR	171 701 858 €
Ministerstvo životného prostredia SR	235 992 955 €
Ministerstvo školstva SR	359 580 519 €
Ministerstvo zdravotníctva SR	69 839 997 €
Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR	129 145 683 €
Ministerstvo hospodárstva SR	192 476 415 €
Ministerstvo pôdohospodárstva SR	765 943 639 €
Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR	259 719 142 €
Ministerstvo dopravy pôšt a telekomunikácií SR	713 100 406 €

Tabuľka 1: Distribúcia prostriedkov z rozpočtu EÚ v rozpočte SR pre rok 2010

Zdroj: (MF SR, 2009)

Slovensko ako čistý príjemca alokuje príjmané financie na štátnej úrovni tak, ako to zobrazuje tabuľka vyššie. Z uvedených údajov je zrejmá tendencia o ozdravenie sektorov životného prostredia, školstva, zdravotníctva, infraštruktúry a komunikácií. Efektivita využitia týchto prostriedkov však nie je na vysokej úrovni, čo dokladajú aj procesy v rámci Únie zaoberajúce sa optimalizáciou vyhodnocovania využitia týchto prostriedkov a v súčasnosti skúmajú aj využívanie týchto prostriedkov na Slovensku.

Ak teda Slovensko nedokáže využiť dostupné zdroje pre zabezpečenie stabilizácie a rastu tých štruktúr, ktoré budú lákať ľudský kapitál do tejto krajiny, nebude možné vybudovať trvalo udržateľnú, ekonomicky stabilnú, znalostnú spoločnosť.

3. Sekundárne oblasti

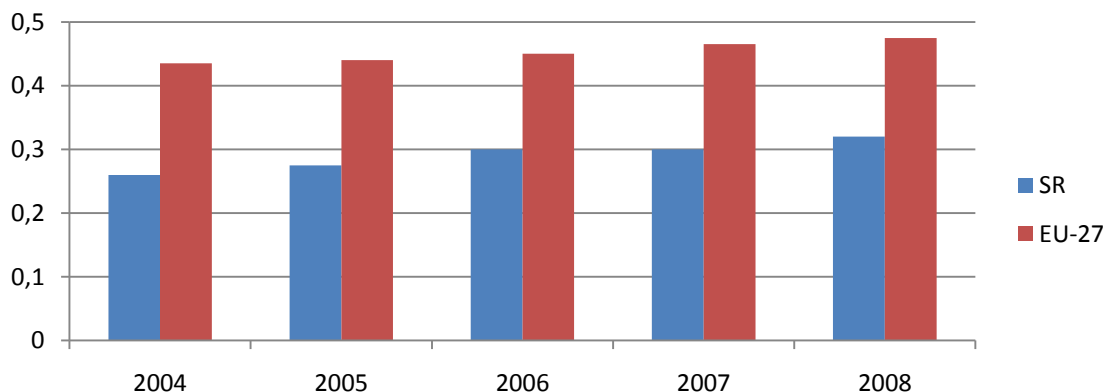
Popri často diskutovaných oblastiach, ktoré majú potenciál pre stimuláciu spoločenského rastu a rozvoja sú často opomínané ďalšie, nemenej významné oblasti spoločenskej činnosti, akými su mimoškolské aktivity zabezpečujúce rozvoj mládeže, podpora kultúry ako kľúčovej oblasti pre zachovanie národného kultúrneho bohatstva, rozvoj kultúrno-sociálneho aspektu občanov, ktorý je dôležitým pre prepájanie generácií Slovákov a ich integráciu s Európou aj na tejto úrovni.

Otvorené prostredie umožňuje vybudovať vlastnú identitu ako aj jej prepojenie s multikulturálnou Európou. Takýto stav napomáha budovaniu znalostných procesov pri nadnárodnej spolupráci (LIEBOWITZ, 2009), ktorá je v dnešnej, globálnej ekonomike jej nevyhnutnou súčasťou.

4. Budúcnosť

Pre skúmanie súčasnosti nestačí len pohľad na aktuálnu situáciu, ale aj na jej smer a budúcnosť, ktorú svojimi parametrami pripravuje. Vstupom Slovenska do európskych štruktúr sa presunula časť tvorby stratégií do Bruselu, čo umožnilo využívanie skúseností rozvinutých ekonomík aj pri tvorbe dlhodobých plánov pre Slovensko. Implementácia týchto stratégií však v tejto krajine zaostáva za priemerom EÚ, na čo poukazuje aj súhrnný inovačný index, SII, ktorý je meradlom inovačnej výkonnosti v rozsahu 0 až 1. Slovensko pre rok 2008 zaostávalo za priemerom Európy o 15,5 percentuálneho bodu s hodnotou SII 0,32 a z dvadsaťsedmičky sa umiestnilo na 21. Mieste pred Poľskom, Lotyšskom, Rumunskom, Maltou, Litvou a Bulharskom (UNU-MERIT, 2008). Tak isto vývoj tohto indexu za posledných päť rokov, pre ktoré su dostupné údaje, vykazuje zaostávanie Slovenska za európskym štandardom tak, ako to zobrazuje nasledujúci graf.

Vývoj inovačného indexu SR a EU-27 medzi rokmi 2004 a 2008

Graf 2: Porovnanie SII Slovenska s priemerom EÚ

Zdroj: (UNU-MERIT, 2008)

Tieto údaje, aj napriek aktuálnemu zameraniu na tvorbu politiky výskumných priorít EÚ, ktoré poukazujú na dôležitosť inovácií ako komponentu ekonomicko-sociálneho rozvoja (EC, 2010), vypovedajú o nízkej úrovni inovácií na Slovensku, čo sa negatívne odzrkadlí na budúcom vývoji SR. Pozitívny je však vývoj tejto charakteristiky, ktorý poukazuje na zvyšujúcu sa aktivitu ako v štátnej, tak aj privátnej sfére.

5. Záver

Komponenty skupiny verejných statkov, najmä vzdelávanie, zdravotná starostlivosť, infraštruktúra, výskum a vývoj ako aj environmentálna orientácia politiky sú kľúčové pre zabezpečenie predsavzatých cieľov a súčasná úroveň ich podpory a rozvoja bude determinantom ekonomickej výkonnosti a sociálnej úrovne Slovenska v budúcnosti. Preto je adekvátne sledovať alokáciu verejných zdrojov do týchto segmentov, ako aj vyhodnocovať efektivitu ich použitia. Aj keď sa preferencie občanov SR v oblasti orientácie verejných financií rôznia (BEŇOVÁ et al., 2007), je spoločným cieľom zabezpečiť ekonomickú stabilitu. Slovenská republika síce sleduje trend EÚ v zabezpečení rastu inovácií, alokované financie však nezodpovedajú hospodárskej výkonnosti a preto je možné, že v budúcich obdobiach bude mať tento fakt negatívny dopad práve na výkonnosť ekonomiky a tak dnes ušetrené prostriedky budú blokovať ekonomický rast zajtra. Vzhľadom na pripravovanú reformu a centralizáciu fiškálnej politiky v rámci EÚ je však celkom možné, že sa Slovensko dočká pozitívnych zmien, ktoré prospejú vývoju Slovenska z transformujúcej sa na rozvinutú, znalostnú ekonomiku.

Bibliografia

BEŇOVÁ et al. (2007). *Financie a mena*. Bratislava: Iura.

BOZEMAN, B. (2007). *Public Values and Public Interest*. Georgetown: Georgetown University Press.

EC. (2010). *Research - Science and Society*. Cit. Máj 2010. Dostupné na Internete: European Commission: http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/annual-report-2009-directorate-1_en.pdf

LIEBOWITZ, J. (2009). *Knowledge Retention*. Boca Raton: CRC Press.

MF SR. (2009). *Zákon o štátnom rozpočte na rok 2010*. Cit. April 2010. Dostupné na Internete: MF SR: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7386>

Štatistický úrad Slovenskej republiky. (2009). *Ukazovatele ekonomického vývoja SR*. Cit. 2010. Máj 15. Dostupné na Internete: Štatistický úrad SR: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=19>

UNU-MERIT. (2008). *EIS 2008 Final Report*. Maastricht Economic and social Research and training centre on Innovation and Technology.